

Arbeidsflyt i en multimedial mediebedrift

1.0 Introduksjon

1.1 Bakgrunn for problemstillingen

1.2 Oppgavens oppbygning

2.0 Teoretisk ramme

2.1 Begrepet konvergens

2.2 Begrepene distribuerende arbeidsflyt og sugerørsbasert arbeidsflyt

2.3 Journalistikk og journalisters selvforståelse

2.4 Konkurrerende samarbeid (cooptation)

2.5 Egensaker og fellessaker

3.0 Metodologiske problemstillinger

3.1 Beretninger fremfor levninger

3.2 Egen rolle

4.0 Innhentet materiale

4.1 Om arbeidskonteksten i NRK Møre og Romsdal

4.2 Informasjonsflyt som problem ved sugerørsbasert arbeidsflyt

4.3 Tidsfaktoren som hinder for distribuerende arbeidsflyt

4.4 Tilpasning til mediets særegenheter

4.5 Sjangerendringer som følge av arbeidsflyten

4.6 Makt-strukturelle konsekvenser av sugerørsbasert arbeidsflyt

5.0 Konklusjon

6.0 Litteraturliste

1.0 Introduksjon

1.1 Bakgrunn for problemstillingen

Det er ikke nytt at teknologisk utvikling gjør mennesker overflødige og fører til nedbemanning. Dette skjer og har skjedd siden mennesket begynte å lage verktøy og hverdagen enklere for seg selv. Typografer, arkivmedarbeidere og sekretærer har tidligere blitt gjort overflødige i mediebransjen, og avisjournalister i fattige redaksjoner har lenge måttet ta til takke med å ta bilder selv fremfor å ha med egen fotograf på oppdrag. Nå bruker imidlertid stadig flere brukere internett som nyhetskilde fremfor tv og papiravis. NRK har som konkurrenten TV2 og en rekke mediebedrifter økt antall kanaler og sendeflater, samtidig som ledelsen sparer inn og kutter på bemanning. Dermed må færre journalister fremskaffe mer journalistikk i løpet av den samme arbeidstiden.

” Over the last few years, a large number of media companies in Europe and the USA have begun a process of convergence which is still in its infancy and poses relevant questions about the future of journalism. Such convergence occurs in a market context characterized by the fall of press circulation worldwide, the stagnation of television audiences, the growth of internet news users, the introduction of budgetary cuts in news departments and media diversification (Quinn 2005, Deuze 2004, Klinenberg 2005, i García Avilés og Carvajal 2008)”.

Det er heller ikke nytt i NRK at de ulike kanalene utnytter hverandre. Da distriktskontorene i NRK fikk TV-sendinger på 1990-tallet ble bimedialitet et slagord, og TV-reportere kunne rapportere til radio tidligere på dagen. Distriktskontorene i NRK har hatt egne nettsider siden 2000, men det er først med NRKs strategi for 2007-2012 at det har blitt tydelig at NRK ønsker å satse på nett.

”NRK skal ha en ledende posisjon i det norske radio- og fjernsynsmarkedet med klar forankring i vår virksomhetsidé som allmennkringkaster. NRK skal være blant de tre største på nett og mobil blant mediehus i Norge” (Holmaas 2008).

Med satsingen på nett kommer overgangen fra lyd til et fortrinnsvis tekstbasert nett, noe som er en mer krevende omdannelse enn å bruke lyd fra TV-reportasjer. Det blir således stilt andre arbeidskrav, med tanke på slik NRKs nettsider er lagt opp som en nettavis med bilder, tekst, hypertekstualiserte lenker, lyd og video og kravene til å omdanne lyd og video til tekst det medfører.

Nettsidene til NRK blir i stor grad behandlet og brukt som en reproduserende plattform. Det er lite eller ingen ressurser for nyhetsanking, og produksjonen er basert på det som blir produsert av resten av organisasjonen for radio og tv. Det betyr at nettjournalistene må være aktive i søken etter stoff blant reporterne og produsere material ut fra dette (Erdal 2008:118).

Økningen i antall sendeflater kombinert med nedbemanning får flere konsekvenser. Ledelsen i mediebedriftene ønsker at journalistene skal levere til flere plattformer i løpet av den samme

arbeidstiden (Erdal 2008:115). Men tiden til research og oppfølging blir mindre dersom samme journalist skal levere til flere medier.

NRK Møre og Romsdal kan sies å være en redaksjon der de ulike kanalene samarbeider tett og har få fysiske barrierer som skiller dem. Redaksjonen er derfor et godt case på hvordan en slik samkjøring mellom kanalene fungerer i praksis, og hvilken arbeidsflyt som er best i et konvergent mediehus.

I NRK Møre og Romsdal har de løst utfordringene med det økte produksjonspresset i stor grad ved å ha en person som reproduserer stoff fra radio til nett, heller enn at samme person leverer til flere plattformer. Dette har ulike årsaker jeg vil gå inn på i denne oppgaven, og dermed også konsekvenser som også vil bli problematisert.

1.2 Oppgavens oppbygning

Oppgaven går først gjennom sentrale begreper for å gi en teoretisk ramme på det innhentede materialet. Deretter blir metodiske problemstillinger vurdert, før det innhentede materialet blir gått gjennom, påfulgt av en drøfting av de ulike hensynene for og mot de to arbeidsmåtene, før det blir konkludert med hvilke konsekvenser arbeidsdelingen har.

2.0 Teoretisk ramme

2.1 Begrepet konvergens

Konvergens brukes i mediasammenheng om en sammensmelting av teknologiske, sosiale og kulturelle prosesser. I denne oppgaven brukes modellen "The Convergence Continuum" av Dailey, et al. (2003) til å definere begrepet. Denne innebærer fem stadier av konvergens: krysspromotering (1), kloning (2), konkurrerende samarbeid (3), innholdsdeling (4) og full konvergens (5). Sistnevnte blir definert som at de ulike kanalene har en felles desk og at sakene blir utviklet av medarbeidere som bruker styrkene til hvert medium til å fortelle saken på best mulig måte (Dailey et al. 2003).

Storsul og Stuedahl kritiserer begrepet "konvergens" for å være et retorisk begrep som glatter over kompleksiteten som ligger under med den hensikt å påvirke politikere og investorer. Begrepet tar for gitt at digitalisering fører til konvergens og blir ofte ukritisk brukt som metafor på "teknologisk utvikling" (Fagerjord og Storsul 2007:28).

Storsul og Stuedahl peker på det de mener er seks dominante tolkninger av mediakonvergens:

Konvergens i nettverk: Med digitale nettverk kan nettverkene transportere alle typer digitale signaler. Der det tidligere var separat og analog overføring av lyd, bilde og tekst, kan dette nå samles i en enkel kabel med digitalt signal.

Konvergens i terminaler: Med digitale signaler kan datamaskiner brukes til produksjon og bruk av alle typer tjenester.

Konvergens i tjenester: Digitalisering gjør at alle digitale medietjenester kan overføres over de samme nettverkene, og disse kan brukes på de samme terminalene. Som en følge av dette var det forventet at tjenestene i seg selv ville konvergere.

Retorisk konvergens: Digitaliseringen har fjernet de teknologiske forskjellene mellom medier, og som et resultat av dette vil sjangrene i de ulike mediene blandes. Video blir brukt som illustrasjon i nyhetsartikler, og nyhets sider på nettet blir oppdatert ettersom nyhets saker utvikler seg. Nye sjangre lages som følge av at gamle sjangre blandes (ibid.:24).

Markedskonvergens: Med en konvergens mellom nettverk, terminaler og tjenester, ville det ikke lenger være en selvfølge hvordan telebransjen og mediabransjen skulle avgrense seg i forhold til hverandre.

Regulatorisk konvergens: Reguleringer som tidligere var separate for ulike nettverk, ble samlet i ett regelverk. IP-telefoni, kabel-tv og bredbånd har i EU blitt integrert i felles regelverk for elektronisk kommunikasjon.

Om konvergens representerer utvikling i riktig retning eller ei, jeg velger likevel i denne oppgaven å bruke "The Convergence Continuum" av Dailey et al. (2003) som begrepsapparat. Dette finnes et stort antall ulike begreper som kunne vært brukt, men The Convergence Continuum gir etter mitt syn et godt utgangspunkt for å analysere de to idealtypiske arbeidsmåtene jeg velger å kalle distribuerende og sugerørsbasert arbeidsflyt.

2.2 Begrepene distribuerende arbeidsflyt og sugerørsbasert arbeidsflyt

I denne oppgaven blir en arbeidsflyt hvor reporter lager tekst og bilder helt ferdig for publisering på nett betegnet som "distribuerende arbeidsflyt". Med det menes at reporter distribuerer og lager nettsak selv, fremfor å levere fra seg råstoff eller en ferdig radiosak med den hensikt at nettjournalisten skal transkribere denne.

Deler av den journalistiske arbeidsprosessen, sett gjennom journalisters selvforståelse av hva som er journalistikk, faller bort når nettjournalisten lytter til råstoff gjort av radiojournalisten. Denne måten å organisere arbeidet på, blir i denne oppgaven definert som "sugerørsbasert arbeidsflyt". Når dette finner sted, kan nettjournalisten vanskelig kategorisere en slik sak som egenprodusert. En sak basert på råstoff fra en radiojournalist blir i denne oppgaven ikke å regne som del av en distribuerende

arbeidsflyt. Distribuerende arbeidsflyt er når reporteren som står bak forhåndsarbeidet, gjør nettsaken helt ferdig og publiserer denne.

Råstoff gir på den ene siden muligheten til å velge bort ting netttjournalisten ikke finner relevant. På den annen side, har netttjournalisten ingen mulighet til å stille spørsmål og det er heller ingen selvfølge at netttjournalisten har tatt del i idéarbeidet som ligger bak spørsmålene. I journalisters selvforståelse av hva som er god journalistikk, blir idéarbeidet en nødvendig del av journalistikken. Idéarbeidet er også en forutsetning for å kunne lage *egensaker*. For å gi en entydig fremstilling av de to typene arbeidsflyt, blir derfor bearbeidelse av råstoff definert som redigering av andres stoff og dermed del av en sugerørsbasert arbeidsflyt.

Den sugerørsbaserte arbeidsflyten innebærer at radio- eller tv-journalisten blander seg svært lite inn i netttjournalistens bearbeidelse av råstoffet. Radio- og tv-journalistene er opptatte av å levere til sine hovedmedier. Netttjournalisten må derfor være "på" radio- og tv-journalistene for å få tak i stoff til sitt modermedium. Begrepet "sugerørsbasert arbeidsflyt" er inspirert av NRK Alltid Nyheter, som etter oppstarten i 1997 raskt fikk kallenavnet "sugerøret" innenfor NRK. Dette skyldtes at sendingene var baserte på å hente stoff fra resten av NRKs nyhetsproduksjon for radio og tv (Erdal 2008:130).

2.3 Journalistikk og journalisters selvforståelse

For å forstå på hvilke premisser samarbeid på arbeidsplassen til en journalist foregår, kan en legge til grunn en forståelse av hva journalistikk er. Her legges det til grunn at informasjonsinnhenting med det formål å lage nyheter er nødvendig og sentralt for å lage journalistikk (Stovall 2004:52). Dette innebærer at kilder er alt eller ingenting for journalister og det mest verdifulle journalisten har. Reporteren må vite hvor han skal få stoffet fra og hvordan. Derfor krever det mye arbeid å få utvikle metoder og kilder til informasjon (ibid.:55).

At journalistikk innebærer å hente frem vesentlig informasjon om samfunnet, og at selve innhenting er sentral i journalistenes selvforståelse av hva journalistikk er, kan en også gå til Vær Varsom-plakaten for å finne tegn på i punkt 1.4:

"Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. Det er pressens plikt å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle" (Norsk Presseforbund 2008).

Journalister snakker gjerne om det å ha en "nese for nyheter", eller "teft" når de skal forklare hva de forstår med å være en god journalist (Zelizer 2004:30-32). Det finnes ulike forståelser, men dette er noe som går igjen. Begrepet "journalist" har siden det oppsto med *Journal de Savants* på 1700-tallet (Mattelart 1996:34) fått utvidet betydning. Journalistikk er flere aktiviteter som har med hverandre å

gjøre, der det å være reporter er sentralt. Journalisten vurderer viktighet og vesentlighet av en sak, rapporterer, finner ord og metaforer, løser et fortellermessig puslespill, vurderer og tolker (Adam 1989:73, i Zelizer 2004:21).

Et argument for å se på informasjonsinnhenting og det å være reporter som sentralt i journalistikken, kan være å se på hva som oppnår priser for god journalistikk. Dette kan si noe om hva som har høy status innenfor journalistikken. Priser for god journalistikk blir nemlig ofte delt ut for saker som bærer preg av grundighet og tidkrevende forhåndsarbeid. SKUP-prisen er til for å "inspirere til undersøkende journalistikk i redaksjonene" (SKUP 2008), mens Den Store Journalistprisen ofte går til folk som har bygd seg opp symbolsk kapital eller har gjort noe med stor symbolsk verdi (Hovden 2008:191). I Danmark går Cavling-prisen som oftest til folk som har gjort avslørende journalistikk (Schultz 2006:201).

Disse prisene sier noe om idealene til journalister og hvordan journalister og journalistikken rettferdiggjør sin oppgave i samfunnet. Dette kan være med på å forklare det konfliktfylte samarbeidet i multimediale redaksjoner som NRK, hvor fysisk nærhet i redaksjonene mellom radio, tv og nett ikke fører til at journalistene samarbeider, men heller holder egensaker for seg selv (Erdal:156).

Å snakke om journalisters selvforståelse må ikke forveksles med hva som kan defineres som journalistikk. Begrepet "journalistikk" er så vagt at det ikke har noe reelt innhold (Hovden 2008:21). Dersom en bruker Norsk Journalistlags avgrensninger på journalistikk, vil det skille seg når en ser på ulike tidsperioder på grunn av profesjonsmessige strider om sosial kapital. Norsk Journalistlag sperret for noen år tilbake PR-journalister ute av foreningen, fordi de mente de var uverdige medlemskap (ibid.:26). Dette er et eksempel på at avgrensningene på profesjoner forandrer seg over tid som følge av interne stridigheter på feltet. Kategoriseringen "yrke" er et ord som har sneket seg inn i vitenskapen fra hverdagspråket, noe som fører med seg en god del sosial ubevissthet (Bourdieu og Wacquant 1992:242). Bourdieu vil heller snakke om et sosialt felt heller enn yrke på grunn av interessekonfliktene som ligger bak profesjonsbetegnelsen:

"The reality of profession refers to realities that are, in a sense, "too real" to be true, since it grasps at once a mental category and a social category, socially produced only by superseding or obliterating all kinds of economic, social, and ethnic differences and contradictions which make the "profession" of "lawyer," for instance, a space of competition and struggle." (ibid.:243).

Da dette er en samfunnsvitenskapelig oppgave der det kreves en distanse til yrket, vil denne oppgaven se journalistikk som en samlebetegnelse på et sett av handlinger som er relaterte med hverandre. Disse handlingene har imidlertid ingen konkret avgrensning verken når det gjelder hvem

som utfører handlingene eller hvilke handlinger de gjør, annet enn at handlingene har med media å gjøre.

Når oppgaven omhandler det journalister definerer som journalistikk, blir dette omtalt som "journalisters selvforståelse".

2.4 Konkurrerende samarbeid (cooptation)

At journalistene ikke samarbeider på tvers av kanalgrensene, selv om de fysisk sitter helt ved siden av hverandre, kan forklares ved hjelp av begrepet "konkurrerende samarbeid" eller "cooptation", som er steg nr 3 fra en skala fra 1 til 5 i det Dailey et al. (2003) kaller "The Convergence Continuum".

"Hvis du har en bra sak for tv, da forteller du ikke radiofolkene om den og motsatt," fortalte en av informantene i en studie gjort ved NRK på Marienlyst (Erdal 2008:156).

De ulike kanalene i et integrert mediehus samarbeider og leverer gjerne saker til hverandre. Journalistene er imidlertid påpasselige med å ikke avsløre informasjon som kan gi den andre kanalen eksklusive historier. Dette ønsker journalistene å holde for seg selv (Dailey et al. 2003:5).

2.5 Egensaker og fellessaker

For å forstå kulturen med konkurrerende samarbeid, er det viktig å skille mellom *egensaker* og *fellessaker*. Egensaker gir status og ligger nærmere opp til idealene om en undersøkende journalistikk, hvor reporteren har gjort grundig bakgrunnsarbeid på forhånd. Disse sakene er reporteren alene om, og konkurrerer ikke med andre medier. Fellessaker er saker også konkurrerende medier jobber med, og det blir en konkurranse om å komme først med nyheten. Her viser tidligere forskning at det er større grad av samarbeid på tvers av kanalgrensene og mellom journalistene enn når det gjelder egensaker (Singer 2004:10, i Erdal 2008:159).

Da har medarbeiderne en interesse av å holde informasjon skjult for sine kolleger for å komme med egensaker, med den ære og prestisje det innebærer innad i bedriften.

Egensaker er saker journalisten har gravd frem på egen hånd, og som har krevd undersøkelser og anstrengelser før den tekniske produksjonen av selve innslagene kunne begynne. Her er ikke hurtig publisering veldig presserende, så lenge konkurrerende medier ikke er på samme sak. Fellessaker er typisk hendelser og saker også konkurrerende medier lager stoff om, hvor det gjelder å være først ute for de ulike mediene.

3.0 Metodologiske problemstillinger

Gjennom å gjøre fire ustrukturerte kvalitative intervjuer i NRK Møre og Romsdal vil oppgaven kaste lys over fordeler og ulemper med en sugerørsbasert arbeidsflyt. Jeg intervjuet to journalister som jobbet halvparten av tiden med radio og halvparten av tiden med nett, en tv-journalist og en vaksjef. Årsaken til at jeg ikke har flere kilder, er begrenset tid til å skrive oppgaven, men også at de viktigste momentene rundt min problemstilling blir belyst av de kildene jeg har, samt allerede foreliggende litteratur om emnet.

3.1 Beretninger fremfor levninger

I denne oppgaven blir kildene brukt som beretninger fremfor levninger (Dahl 1991:37-38, i Østbye et al. 2002:44). Det vil si at informantene blir sett på som leverandører av saksframstillinger fra tenkende personer. Denne oppgaven tar med andre ord utgangspunkt i det informantene sier, fremfor å objektifisere informantene for å se dem som levninger.

At informasjonen informantene kommer med blir sett på som beretninger, fremfor levninger, innebærer nødvendigvis den svakhet at informantenes virkelighetsoppfatning ikke nødvendigvis er et speilbilde av virkeligheten. Dette utgangspunktet kan imidlertid brukes til å få innblikk i hvordan informantene opplever sin egen jobbsituasjon og deres synspunkter.

Hensikten med ustrukturerte intervju er også å la forskeren kunne trenge dypere inn i informantens begrepsapparat, forståelsesmåter og begrepsbruk. Innsikter som slike intervju gir, kan gi grunnlag for senere mer strukturerte intervju. Dette gir også mulighet til å stille oppfølgingsspørsmål fremfor hva som ville vært tilfelle dersom jeg hadde hatt et rigid spørreskjema å forholde meg til (Østbye et al. 2002:101-102).

Uansett valg av synsvinkel ovenfor informantene, er kildekritikk et sentralt metodologisk element i samfunnsvitenskapelig metode. En viktig problemstilling her, er i hvilken grad jeg har påvirket intervjuobjektene. Folk vil i nesten alle situasjoner forsøke å styre det inntrykket de gjør på andre (Goffman 1959, i Østbye et al. 2002:46.)

3.2 Egen rolle

Jeg har selv jobbet som vikar ved NRK Hordalands webdesk i perioden julen 2006-sommeren 2007. Dette er et annet distriktskontor, og jeg har ikke hatt kontakt med NRK Møre og Romsdal i mitt virke ved NRK Hordaland. Å ha erfaring fra et annet distriktskontor kan gi et godt innblikk i hvordan det blir jobbet ved et distriktskontor i NRK. Jeg har likevel forsøkt å være oppmerksom på at dette også har en potensiell slagside, da jeg ville kunne ta for gitt at ting ved NRK Møre og Romsdal er som i NRK

Hordaland. Redaksjonssjef for TV og nett ved NRK Hordaland, og for øvrig min tidligere sjef, Vigdis Holmaas, skriver også at kontorene har ulike strategier og stor grad av lokal styring når det gjelder organisering av arbeidsledelse (Holmaas 2008).

I tillegg har informant og vakt sjef Håvard Ketil Sporsheim vært lærer i journalistikk ved Høgskulen i Volda, hvor jeg studerer. Informant Aina Rødal har studert journalistikk ved Høgskulen i Volda samtidig med meg, men ved en annen medieretning.

Denne oppgaven blir ikke skrevet i et vakuum, men det kan også ses som en fordel, da jeg vil ha bedre kjennskap til bransjen og mediebedriften jeg skriver om. Utvelgelsen av informantene ble gjort av redaksjonssjef i NRK Møre og Romsdal, Hallstein Vemøy. Det er således tilfeldig at enkelte av informantene er folk jeg tidligere har hatt kontakt med, og ikke resultat av bevisst utvelgelse fra min side.

Intervjuene ble gjort på et eget lukket kontor, slik at kollegene på desken ikke kunne høre hva som ble sagt. Da dette var ustrukturerte intervju ble heller ikke spørsmålene sendt til informantene på forhånd, bortsett fra tema for intervjuene. Dette ble gjort for å unngå tilrettelagte og offisielle svar på kontroversielle spørsmål. Intervjuene ble også tatt opp med en harddiskoptaker av typen Maycom i tillegg til notater gjort under intervjuene.

4.0 Innhentet materiale

4.1 Om arbeidskonteksten i NRK Møre og Romsdal

I NRK Møre og Romsdal samarbeider de ulike redaksjonene tett, men tettest er dette samarbeidet mellom radio og nett. Tv har egen vakt sjef, mens radio og nett har felles vakt sjef. Redaksjonen er et åpent kontorlandskap, slik at det er få fysiske hinder mot at de ulike kanalene kommuniserer med hverandre. Også i NRK Østlandssendingen er det et åpent kontorlandskap hvor de ulike mediene sitter fysisk svært nært hverandre (Erdal 2008:139). Slik er det for øvrig også i NRK Hordaland.

Begge de to nettjournalistene som er respondenter i denne oppgaven jobber rundt halvparten av tiden som radioreportere. Dermed har de erfaring med å stå på begge sider av arbeidsflyten. De har erfaring både med å stå med sugerøret for å suge opp nyheter fra kolleger for nettpublisering og erfaring med å finne nyheter selv. Det kan derfor tenkes at dette har påvirket deres holdninger til hvilken arbeidsmåte som gir det beste resultatet, fremfor om de hadde vært rene nett- eller radiojournalister.

Litteraturen i medievitenskap viser at det er konkurranse mellom medarbeiderne innad i mediebedriftene når det gjelder egensaker (Singer 2004:10, i Erdal 2008:159). Da har medarbeiderne

en interesse av å holde informasjon skjult for sine kolleger for å komme med egensaker, med den ære og prestisje det innebærer innad i bedriften.

I NRK Møre og Romsdal blir nettet sett på som det raskeste mediumet, og i følge respondentene blir hendelsesnyheter diskutert med nettjournalisten i høyere grad enn ferdige egensaker fra radio, hvor nettjournalisten bare "formulerer radiosaken ut på nett".

Nettjournalistikken i NRK Møre og Romsdal er stort sett basert på klipping og liming fra radiosaker eller andre kilder. Det har imidlertid blitt mindre av dette den siste tiden, ifølge to av kildene. Relatert til dette er hvilket av mediene som kommer først med sakene. Ifølge den yngste nettjournalisten, Aina Rødal, er rekkefølgen som oftest at nett er først, før radio kommer og helt til sist tv. Den andre nettjournalisten, som har jobbet i redaksjonen siden 1998, Rune Hustad, mener imidlertid at radio er først med sakene. Vaksjef Håvard Ketil Sporsheim mener det er saksavhengig hvem som er først.

Generelt sier alle informantene at nettsidene i stor grad er basert på stoff laget av radioreportere. Samtidig er de opptatt av at hvert medium har sine særegenheter og at sakene som publiseres bør tilpasses mediet:

"Nettet er for mye basert på radio. Men vi har blitt flinkere den siste tiden med å jobbe med egne ting på nettet. På arbeidslista sto det "Er pepperkakene for tidlig i butikkene?", da kan nett gå raskt ut og knipse bilder. Det er en fin nettsak." – Aina Rødal, vikar i NRK Møre og Romsdal siden 2007.

4.2 Informasjonsflyt som problem ved sugerørsbasert arbeidsflyt

Av problemene som oppstår ved sugerørsbasert arbeidsflyt, er at radioreporter ofte har gjort research og har bakgrunnsinformasjon som ikke kommer nettjournalisten til gode. Slik beskriver vikar Aina Rødal dette:

"Faktaopplysninger er ofte notater [radio]journalisten har. Nettsakene kan bli basert på lite faktaopplysninger og kan bli meningssaker med hva intervjuobjektene mener uten fakta. Radioreporteren merker at dét og dét er viktigst, og så kan nettjournalisten henge seg opp i en bisetning som egentlig er en tilleggsopplysning [når radioreporteren leverer fra seg ubearbeidet råstoff til nettjournalisten]. Alle er innom de fleste tema, men en har kanskje bare to setninger om bakgrunnen til saken. Og det tar kanskje 15 minutter før en får snakket med radioreporteren." – Aina Rødal.

Relevant for dette er også Rune Hustads beskrivelse av arbeidsflyten:

"Det er svært liten grad av diskutering av saker. Ved hendelser er det [diskusjon], men ferdiglagede saker høres gjennom av nettreporteren og formuleres ut på nett. Hvis nettreporteren lurer på noe, griper den fatt i radioreporteren." –Rune Hustad, nett- og radiojournalist som tidligere har jobbet med TV. I NRK Møre og Romsdal siden 1998.

Dette kan tolkes på flere måter. En måte er å tolke det innenfor rammen av co-optation eller konkurrerende samarbeid. Da blir problemer i forbindelse med informasjonsflyten et tegn på en kultur hvor journalistene bevisst holder informasjon tilbake, fordi egensaker er det som er "ekte" journalistikk og det som har høy status i bransjen.

På den andre siden kan en også tolke problemer forbundet med informasjonsflyten mellom reporter og nettjournalist som forårsaket av produksjonspress. Dette er også det sugerørsbasert arbeidsflyt blir begrunnet med av informantene. Selv om det er problemer forbundet med å levere informasjon videre ved sugerørsbasert arbeidsflyt, mener flere av respondentene at nettopp sugerørsbasert arbeidsflyt gir stoffet en ekstra kvalitetssikring:

"En annen person kan se et annet fokus. Sakene blir mer gjennomarbeidet hvis en tar over en annen sin sak. Da blir alt sjekket en ekstra gang, siden det er noen andre sitt råstoff. Det blir en ekstra sjekk, at det er en logisk sammenheng i saken og at det vesentlige er tatt med. Man spør vakt sjefen om dét og dét er det rette ordet." – Aina Rødal

"En fordel med å levere fra seg, er at en får et kritisk blikk på saken kvalitetsmessig. For radioreporteren er det ingen stor ulempe å levere fra seg råstoff. Spørsmålsstillinga bør ikke være innviklet og premissene bør være klare, så det bør ikke være noen ulempe. Men nettvakten vil være en andrehåndskilde. Du baserer deg på arbeid fra andre, og å ikke stille egne spørsmål kan være en ulempe." – Vakt sjef Håvard Ketil Sporsheim, i NRK Møre og Romsdal siden 1996.

Det blir altså er spørsmål om den ekstra kvalitetskontrollen veier opp for problemene forbundet med informasjonsflyten når det gjelder sugerørsbasert arbeidsflyt. På den ene siden vil nettjournalisten fungere som en kvalitetskontroll, og vil kunne stille kritiske spørsmål til sakene dersom han eller hun ikke forstår saken eller finner logiske brister. Samtidig vil ikke nettjournalisten ha gjort den samme research som opphavspersonen til råstoffet eller radiosaken. Hensikten med at radioreporteren leverer fra seg råstoff eller radiosak og ikke gjør ferdig nettsak selv, er at denne skal kunne jobbe videre på neste sak. Da vil nettjournalisten måtte forstyrre reporteren mens denne jobber på neste sak, gjøre research på egen hånd, eller satse på at det som står i radiosaken eller råstoffet er riktig. Det blir en avveining nettjournalisten må ta basert på i hvilken grad han har forståelse for bakgrunnen til saken. Særlig i ømtålige og komplekse saker kan det tenkes at nettjournalisten vil måtte ta kontakt med reporteren gjentatte ganger for å få produktet korrekt. Da kan det komme i konflikt med målet om å spare tid for reporterens del.

4.3 Tidsfaktoren som hinder for distribuerende arbeidsflyt

Å spare tid er motivet til at informantene foretrekker sugerørsbasert arbeidsflyt. NRK Møre og Romsdal har nemlig gjort forsøk med å gi enkelte reportere tre dager til å jobbe med en enkelt sak. Da måtte reporteren til gjengjeld levere til alle tre plattformene radio, tv og nett, det denne

oppgaven kaller distribuerende arbeidsflyt. TV-journalistene som gjør dette, har imidlertid dårlige erfaringer med et slikt arbeidsløp:

"[Reporteren som leverer til tv, radio og nett], da bør du være strukturert. Hvis en skal bruke arbeidstida blir det mindre tid til hver ting med en som gjør alt. Enten får du veldig strukturerte journalister, eller så får du kutting i svingene. Fordelen er jo at du får til tv, radio og nett med de samme ressursene." – Vaksjef Håvard Ketil Sporsheim.

TV-reporter Frode Berg ved NRK Møre og Romsdal pekte på at det var spesielt vanskelig for TV-journalister å produsere saker til nett.

"Det er ikke mulig at en person leverer til TV, radio og nett. Tida strekker ikke til. Da må en jobbe 10 timer i døgnet og på TV er det mye overtid i utgangspunktet. En sparer tid med å dele stoffet." – Frode Berg, tv-reporter. I NRK Møre og Romsdal siden 1987.

Samlet sett mente imidlertid en av nettreporterne at det samlet sett kunne være mer tidsbesparende med distribuerende arbeidsflyt, altså at en person lager sak til flere medier:

"Det går mye fortere hvis samme person også lager nettsaken. Da slipper en annen person å høre på radiosaken for å skrive en annen versjon. Men hvis radioreportereren har dårlig tid, bør radioreportereren ta råstoff for å få det raskt ut." – Aina Rødal.

Den andre reporteren var imidlertid mer skeptisk til dette, fordi ikke alle radioreportere ville være like gode på nett som en spesialisert netttjournalist:

"Jeg vet ikke [hva som er mest tidsbesparende]. Ja det er det kanskje [å levere fra seg råstoff til nettbearbeidelse] fordi nettreportereren er mer bevandret på nett. For radioreportereren er det i hvert fall tidsbesparende. Radioreportereren må gå videre og produsere fortløpende." – Rune Hustad.

Vaksjef Håvard Ketil Sporsheim la vekt på at en får stoffet raskere ut med sugerørsbasert arbeidsflyt:

"Netttjournalisten slipper å gjøre egne intervjuer og å bruke tid på å få fatt i kilder. Han kan få stoff raskt ut og en slipper dobbel kjøring. Med stoffdeling kan en vinne nyhetskrigen. Det er ikke tid til å gjøre to ting samtidig, både å redigere og å skrive nettsak" – Håvard Ketil Sporsheim.

Det blir altså et spørsmål om hva som blir verdsatt mest, at radioreportereren får gå videre på neste sak eller lager oppfølgere, eller om radioreportereren bruker mer tid for å lage ferdig flere versjoner av samme sak. På den ene siden får radioreportereren laget flere saker ved sugerørsbasert arbeidsflyt. På den andre siden blir tiden til netttjournalisten bundet opp til å transkribere sakene fra radioreportereren. Netttjournalisten må dermed fraskrive seg muligheten til å gå videre på neste sak til fordel for å publisere saken fra radioreportereren på nett. Likevel har radioreportereren den fordel at han produserer lyd som også kan brukes i radiosendingen, slik sett kan det være mer tidseffektivt at radioreportereren jobber frem sakene, mens netttjournalisten tilrettelegger for nett. Som tidligere

nevnt vil det imidlertid ved kompliserte saker kunne bli tidskrevende for reporteren dersom nettjournalisten har mange spørsmål, og det blir dermed en avveining i så måte.

4.4 Tilpasning til mediets særegenheter

De spurte journalistene setter alle pris på å tilrettelegge spesielt for hvert medium. Saker for ett medium er ikke nødvendigvis gode saker for andre medier, mener de. Likevel baserer nettjournalisten seg i stor grad på radiosaker. Slik beskriver de hva de tenker om tilpasning til nett:

”Det er ikke alt radiostoffet som passer like godt. Det kunne vært mer tabloid på nett. Det er ikke sikkert at en god radiosak slår på nettet.” – Rune Hustad.

”Når man lager egne saker tilpasset for nett, da blir det flere klikk. I statistikken har jeg ofte sett en masse treff på saker for nett med et artig bilde.” – Aina Rødal.

”Det krever ulike kvaliteter å levere til tv og å levere til nett. Gode saker på nett kan være noe annet enn en toppsak på tv. Det er vanskelig å være god på alt.” – Frode Berg.

Journalistene har med andre ord idealer om å bruke hvert mediums fordeler og å spesialisere sakene etter disse. NRKs mål om å hente synergier fra de ulike mediene innebærer at nettjournalisten baserer seg på det andre medier gjør. Det blir derfor en utfordring og en konflikt om tid og ressurser hvorvidt en skal tilpasse stoffet til de ulike mediene. At journalistene har idealer om å spesialisere saker for hvert medium, samtidig som NRK går i retning av å konvergere og at de ulike kanalene skal utnytte stoff fra hverandre mest mulig, kan tolkes som en konflikt mellom idealer og de ressursene journalistene har til rådighet.

Men dersom en ser bort fra tidsfaktoren, ser en av informantene en fordel for en radioreporter ved å lage nettsak (distribuerende arbeidsflyt).

”En kan bruke andre sitater, slik at en får noe på nett det ikke er plass til på radio. Intervjuobjektene blir mer fornøyde og meningene deres kan komme bedre frem.” – Aina Rødal.

Det er altså ikke nødvendigvis slik at produksjon for flere mediekkanaler fører til dårligere tilpasning til hvert medium. Men som Rødal sier, et artig bilde fører til masse treff. Dermed må radioreporterene ha tatt bilde og tenkt på nettpubliseringsfor å få dette til ved en sugerørsbasert arbeidsflyt. Det er derfor tvilsomt om den ene eller den andre arbeidsflyten vil gi bedre saker for nett, så lenge radioreporterene også har tenkt på nett under informasjonsinnhentingene ved sugerørsbasert arbeidsflyt.

4.5 Sjangerendringer som følge av arbeidsflyten

I nært slektskap med spørsmålet om tilpasning til mediets særegenheter, ligger spørsmålet om sjanger. Fagerjord (2006:146-147) kaller det "retorisk konvergens" når ulike sjangre fra ulike medier blir blandet. Han argumenterer for at det oppstår en ny sjanger som følge av mediakonvergens. Ifølge intervjuer gjort av John Ivar Erdal (2008) blir det sett på som dårlig arbeid å publisere et video- eller lydklipp som inneholder akkurat det samme som teksten i nettsaken. Erdal argumenterer for at artikler som inneholder det viktigste fra en video- eller lydsak representerer en ny sjanger. Informantene hans avviste også at de gjorde en mekanisk jobb med å oversette fra en medieplattform til en annen – de lager sine egne versjoner av nyhetene og transkriberer ikke ord for ord (2008:180).

Dette gjenspeiler seg i intervjuene hos NRK Møre og Romsdal, hvor informantene på den ene siden påpeker at nettet er mye basert på radio, men på den andre siden at nettjournalisten lager egne versjoner av radiosakene på nett.

"En radiosak kan ha en annen inngang og andre versjoner. Før var nettsakene slavisk avskrift av radio. Nå er det mer vinklede saker." – Håvard Ketil Sporsheim.

Denne sjangertrenden kan oppstå både under distribuerende og sugerørsbasert arbeidsflyt. Det er imidlertid grunn til å tro at hvis nettsaken blir laget på bakgrunn av råstoff fra radioreporteren, kan nettjournalisten bruke andre sitater og elementer som ikke får plass i radiosaken. Det kan føre til større ulikhet mellom radiosak og nett. Dette skjer likevel i størst grad ved *fellessaker* der nettet skal være først med nyhetene:

"Utgangspunktet er at radio er først og at nett bearbeider stoff fra radio for nettet. Men på hendelser kommer nettet først. Da får nettet bilde fra TV-fotograf ute, for eksempel ved store hendelser. Da tar tv-fotografen bilde med mobiltelefon [og sender til nettet]." – Rune Hustad

Sjangermessige særtrekk ved tv, radio og avis smeltes altså sammen. Ved fellessaker der nettjournalisten skal være først, og gjerne gjør intervjuer selv for deretter å publisere disse på nett (distribuerende arbeidsflyt), vil den sjangermessige ulikheten mellom mediene være størst. På den andre siden vil slike artikler kunne oppdateres med bilder og lyd. Da får du likevel den sjangermessige blandingen (Fagerjord 2006:146-147).

Informantene mener som tidligere skrevet i oppgaven at hver medieplattform har sine særtrekk. Dersom utviklingen med produksjon for flere medier samtidig fortsetter, kan det tenkes at idealene med å heve frem dette forsvinner til fordel for en ny sjanger, der de sjangermessige særtrekkene blandes sammen.

4.6 Makt-strukturelle konsekvenser av sugerørsbasert arbeidsflyt

Som en følge av konvergensen vokser det frem et stadig større skille mellom journalister som får tid til å gjøre research av egne saker, "ekte journalistikk", og de som stort sett jobber med å oppdatere eller utvikle saker som allerede er laget (Klinenberg 2005:56, Erdal 2008:162). På bunnen av dette hierarkiet sitter journalister som omdanner ferdige saker til en annen plattform (Erdal 2008:162).

I NRK Møre og Romsdal var de to intervjuede nettjournalistene radiovakter halvparten av tiden. Dermed unngår de å bare reprodusere stoff hele tiden. De får dermed i større grad muligheten til å bygge seg opp prestisje og status som etter journalisters selvforståelse er basert på å produsere saker hvor grundig forarbeid er viktig.

NRK og andre mediebedrifter har blitt kritisert for å ha en kultur med intern konkurranse mellom medarbeiderne om å ha egensaker. Med det økte produksjonspresset og kravet om at sakene skal publiseres på flere plattformer, klarer imidlertid ikke samme person å levere til alle plattformene som skal ha stoff, slik det tidligere var mulig i monomediale bedrifter.

I NRK Møre og Romsdal har redaksjonen løst tidsproblemet ved å la nettjournalisten transkribere radiosaker, eller å lage saker basert på råstoff fra radiointervjuer. Nettjournalisten baserer seg i stor grad på dette råstoffet eller de ferdige sakene. Han får dermed ikke tilgang til de alternative fokusene som ligger i stoffet og som radiojournalisten har valgt vekk. Dette skjer ikke med mindre radiojournalisten bestemmer seg for å forære nettjournalisten disse fokusene. Dermed er en maktdynamikk etablert, hvor nettjournalisten ikke har mulighet til å bygge seg opp journalistisk prestisje i redaksjonen. For radiojournalisten trenger gjerne flere egensaker til neste deadline.

5.0 Konklusjon

Informantene pekte på dårlig tid som det største hinderet for distribuerende arbeidsflyt. Dette gjør at arbeidsflyten i praksis ofte er sugerørsbasert, noe som fører problemer med seg.

Problemene med kommunikasjon mellom nettjournalisten som reversjonerer stoff fra radioreporter, finner sin bakgrunn i begrunnelsen for den sugerørbaserte arbeidsflyten. Begrunnelsen er at radioreporter skal gå videre på neste sak, noe som hindrer at radioreporter kan bruke mye tid på å diskutere nettsaken med nettjournalisten. På den ene siden kan sugerørsbasert arbeidsflyt ses som en ekstra kvalitetssjekk av stoffet, på den andre siden som kilde til nye feil, feile fokus og misforståelser.

Journalistene står ovenfor dilemmaet om de skal rendyrke medienes spesielle egenskaper, eller om de skal universalisere stoffet. Informantene er entydige i at nettet har spesielle egenskaper som gjør

at gode radio- og tv-saker ikke nødvendigvis egner seg på nett. Likevel er produksjonen lagt opp til å bruke de samme sakene på ulike plattformer, noe som gir et sprik mellom journalistenes idealer og praksisen de står ovenfor. For å tilpasse saker til flere plattformer, må radioreporterer også tenke nett, nettvrier og bilder for å få til et tilpasset resultat ved sugerørsbasert arbeidsflyt.

Det kan argumenteres for at disse idealene om å tilpasse sakene til mediene vil kunne endre seg, i takt med at sjangrene endrer seg. Fagerjord (2006:146-147) mener en ny flermedial retorikk er blitt etablert. Dermed kan det hende at holdningene til spesialtilpasning ved produksjon for andre medier vil endre seg ettersom denne nye sjangeren eller retorikken finner fotfeste.

Den sugerørsbaserte arbeidsflyten skaper nye hierarkier for de som sitter og reversjonerer stoff andre har laget. På bakgrunn av kulturstudiene av redaksjoner, er begrepet konkurrerende samarbeid (cooptation) treffende for multimediale redaksjoner som konvergerer. I denne situasjonen vil nettjournalister som sitter med sugerøret inn i andre journalister for å suge ut stoff, mangle status i redaksjonen. En konsekvens av dette kan bli at nettjournalistikken generelt blir sett på som lavstatus, noe som igjen vil kunne være et hinder for å få de ulike plattformene i NRK til å samarbeide.

6.0 Litteraturliste

Bourdieu, Pierre og Wacquant, Loïc J. D. (1992): *An Invitation to Reflexive Sociology*, Polity Press, Cambridge.

Dailey, Larry et al. (2003): *The Convergence Continuum: A modell for Studying Collaboration Between Media Newsrooms*, <http://web.bsu.edu/ldailey/converge.pdf> (aksessert 03112008 kl 1700)

Deuze, M. (2004): *What is Multimedia Journalism?*, i *Journalism Studies* 5(2): 139–52.

Erdal, Ivar John (2008): *Cross-Media News Journalism: Institutional, Professional and Textual Strategies and Practices in Multi-Platform News Production*, Universitetet i Oslo

Fagerjord, Anders og Storsul, Tanja (2007): *Questioning Convergence*, i Storsul, Tanja og Stuedahl, Dagny (2007): *Ambivalence towards convergence, Digitalization and media change*, Nordicom.

Fagerjord, Anders (2006): *Web-medier: Introduksjon til sjangre og uttrykksformer på nettet*, Universitetsforlaget, Oslo.

García Avilés og Carvajal (2008): *Integrated and Cross-Media Newsroom Convergence: Two Models of Multimedia news Production – The Cases of Novotecnica and La Verdad Multimedia in Spain*, i

“Convergence: the international journal of research into new media technologies” vol. 14, nr 2 mai 2008

Holmaas, Vigdis (2008): Fleirmedial arbeidsleiing ved NRKs distriktskontor – spesialisert vaksjef eller mediedirigent? <http://74.220.219.67/~mediehus/?p=58> (aksessert 04112008 kl 1700)

Hovden, Jan Fredrik (2008): Profane and Sacred: A study of the Norwegian Journalistic Field, Universitetet i Bergen, <https://bora.uib.no/bitstream/1956/2724/1/Jan%20Fredrik%20Hovden.pdf> (aksessert 04112008 kl 1300)

Klinenberg, E. (2005): Convergence: News Production in a Digital Age, The Annals of the American Academy of Political and Social Science 597(1): 48–64.

Mattelart, Armand (1996): The Invention of Communication, University of Minnesota Press, Minneapolis, London.

Norsk Presseforbund (2008): Vær Varsom-plakaten: http://presse.no/Pressens_Faglige_Utvalg_PFU/Var_Varsom-plakaten/ (aksessert 04112008 kl 1615)

Ottosen, Rune og Krumsvik, Arne H. (2008): Journalistikk i en digital hverdag, IJ-forlaget

Quinn, S. (2005): Convergence’s Fundamental Question, Journalism Studies 6(1): 29–38.

Schultz, Ida (2006): Bag nyhederne – værdier, idealer og praksis, Forlaget Samfundslitteratur

SKUP (2008): Vedtekter for SKUP - Stiftelsen for en Kritisk og Undersøkende Presse: <http://www.journalisten.no/story/51409>

Stovall, James Glen (2004): Web Journalism, Practice and Promise of a New Medium, Allyn & Bacon.

Zelizer, Barbie (2004): Taking Journalism Seriously: News and the Academy, Sage publications

Østbye et al. (2002): Metodebok for mediefag, 2. utgave, Fagbokforlaget.